

Van trial & error naar transmurale samenwerking

Kitty Nachtegaal
Verpleegkundig specialist wondzorg
TSN thuiszorg

Jenske Geerling
Verpleegkundig specialist palliatieve zorg
UMCG

Definities

- **Oncologische ulcera: onderbreking van de epidermis door infiltratie maligne cellen (dus het onderliggend weefsel is maligne)**
- **Oncologische wonden: ontstaan tgv oncologische behandeling (dus het onderliggend weefsel is benigne)**

Ontstaanswijze/oorzaken

- Tumor primair uitgaande van de huid of oppervlakkige slijmvliezen
- Doorgroei in de huid van onderliggende tumoren
- Metastasering in de huid

Oncologische ulcera

- Geringe/afwezige genezingstendens
- Factoren met negatieve invloed:
  - Geen tumorgerichte behandelingsmogelijkheden
  - Hogere leeftijd
  - Verminderde doorbloeding
  - Druk op de huid
  - Slechte voedingstoestand
  - Secundaire infecties
  - Fistelvorming
  - Groot 'patiënt delay'
  - Lokale voorbehandeling (bv RT)
  - Roken

Voorbeelden

- Zonder tumorgerichte behandelopties
- Met antitumor therapie

Zonder tumorgerichte behandeling

Met antitumor behandeling

Met antitumor behandeling

Bij diagnose

Na 4 weken behandeling

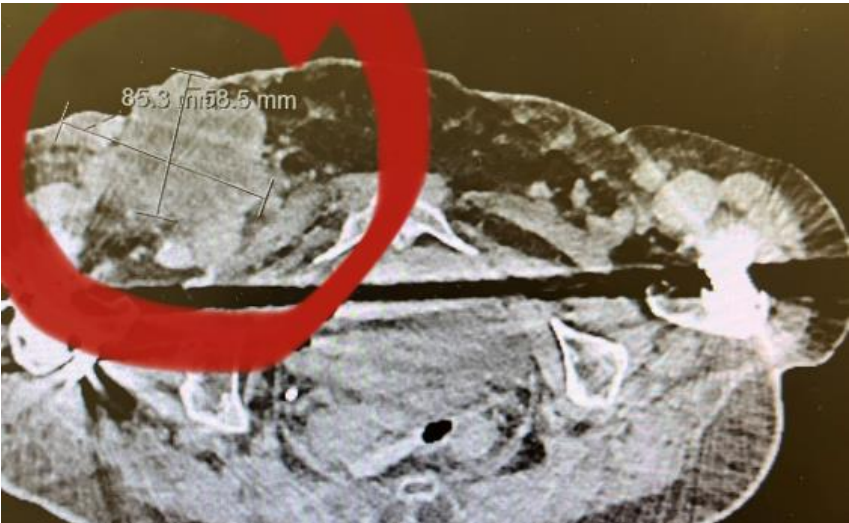

Na 14 weken

Met antitumor behandeling

Klachten

- Zichtbare afwijkingen
- Pijn (31%)
- Exsudatie (10%)
- Onaangename geur (12%)
- Bloedingsneiging (6%)
- Vochtverlies
- Psychosociale problemen

Behandeling

Richtlijn palliale

<https://palliaweb.nl/richtlijnen-palliatieve-zorg/richtlijn/oncologische-ulcera/stappenplan>

Regionaal protocol

- Aanleiding:
  - Richtlijn is uit 2010
  - Zowel in eerste als tweede lijn vpk/vs gespecialiseerd in oncologische ulcera, maar onderling geen afstemming
  - Initiatief van MZH, UMCG en TOPzorg
  - Is nog in ontwikkeling

Regionaal protocol

- Protocol pallialine is basis
- Regionale afspraken over keuzes voor materiaal
- Organisatorische afspraken
  - Overleg als je beleid aan wil passen
  - Waar materiaal te bestellen
- Streven naar consensus betrokken partijen

Factoren bij behandelingskeuze

- Aard onderliggend lijden
- Levensverwachting patiënt
- Beschrijving ulcus en gevolgen (plaats, afmetingen, geur, pijn, etc)
- Huidige medicamenteuze behandeling
- Huidige wondverzorging
- Actuele en te verwachten problemen
- Voedingstoestand
- Ervaren symptoomlast
- Draagkracht patiënt en mantelzorger

Indeling

Rood weefsel: tumorweefsel, niet/nauwelijks sprake van genezingstendens

Geel weefsel: wond bedekt met geel beslag

Zwart weefsel: necrose

Beleid (1)

- Doel van de behandeling:
  - Indien mogelijk genezing bevorderen of uitbreiding voorkomen
  - Maximaal comfort
  - Acceptabele cosmetiek
  - Ondersteunen bij psychosociale gevolgen

Beleid (2)

- Behandeling onderliggende maligniteit
- Reiniging van de wond
- Verzorging van de wond
- Behandeling negatieve factoren (slechte voedingstoestand, drukplekken, oedeem, psychosociale problemen)

Reiniging van de wond

- Vooral bij gele of zwarte wonden en/of geurproblematiek
- Bij voorkeur onder de douche, evt met blaasspuit met NaCl 0,9%
- Meestal is 1 x dd voldoende
- Necrotectomie gecontra-indiceerd ivm bloedingsrisico

Wondverzorging bij

- Geurproblemen/infecties
- Vochtafscheiding
- Pijn
- Bloedingsneiging

Geurproblemen/infecties

- Meestal door weefselversterf en/of (an)aërobe bacteriën
- Anaërobe bacteriën: metronidazol (lokaal/systemisch), alternatief clindamycine
- Azijnzuur of Prontosan® bij pseudomonas infectie
- Geurneutraliserend verband, schuimverband
- Goede reiniging en verbandwissel vaak genoeg

Exsudatie

- Voorkomen lekkage, onaangename geur, maceratie wondranden
- Bij rode wonden: schuimverband (en/of hydroactief verband)
- Bij gele en zwarte wonden: alginaat (of hydrofiber), icm schuimverband (of absorberend verband)
- Bij enterocutane fistel: octreotide of stomamateriaal

Pijn

- Pijn tgv de tumor zelf
  - Pijnmedicatie (systemisch of lokaal)
- Pijn tgv verbandwissel
  - Aanpassen wondmateriaal/voorzichtig losweken
  - Pijnmedicatie voorafgaand aan wondzorg

Bloedingsneiging

- Kleine bloedingen door beschadiging haarvaatjes
  - Hemostatisch verband (alginaat, Spongostan®)
  - Vasoconstrictie door gazen gedrenkt in adrenaline of xylometazoline
  - Radiotherapie
  - Embolisatie
- Grote levensbedreigende bloeding door ingroei in grote bloedvaten
  - Blow-out protocol

Alginaat

- Bij geel beslag
- Bij bleedingsneiging (kleine bleedingen)
- Kan op maat geknipt worden, alleen in de wond
- Met zilver of honing geen toegevoegde waarde

Schuimverbanden

- Verschillende maten
- Verschillende diktes
- Met en zonder border
- Ook ovaal en sacrumverband

- Meeste ervaring met Allevyn® en Mepilex®

Do's & don'ts

- Geen gazen of wondkussens bij veel exudaat
- Geen katoenen vetgaas (bijv jelonet®)
- Necrectomie gecontra-indiceerd
- Gebruiksgemak voor patiënt

